

LUKÁTS JÁNOS

Idegenben is otthon

Hendi Péter világa

Vajon mikor kezdődik egy írói pálya? Amikor az ifjú szerző papírra, számítógépre, esetleg okostelefonjára veti az első mondatsort, vagy amikor megjön a kiadó igenlő, netán nemleges, de biztató válasza, hogy talán legközelebb?

Hendi Péter az ötvenes évek elején – tízéves korában – határozta el, hogy író lesz, mert *zavarta*, hogy téli esteiken, mialatt édesanyja és nővére könyvet olvasnak, ő csak a plafont bámulva várja a lámpaoltást. Az elhatározást tett követte. Belekezdett vagy tíz regénybe. Egyikkel se jutott tovább öt oldalnál, de elolvasta a *Légy jó mindhalálig* és *A Pál utcai fiúk* című könyveket, és nem volt még tizennégy éves, amikor kantáros rövidnadrágban elvitte a *Diákélet* című 55 oldalas kisregényét az Ifjúsági Könyvkiadó Lenin körúti irodájába. A kiadó nagyon kedves levélben visszaigazolta a Móricz-utánérzést, és úgy találta, az írást érdemes folytatni.

A 2023-as Könyvhétre megjelent, a múlt században írott elbeszéléseket tartalmazó *Szépszárnnyú énekekkel* teljessé lett az író eddigi műveinek ötkötetes L'Harmattan-kiadása. A korábbi kötetek a következők:

Átszállás Zürichben (elbeszélések, 2011) – egy időben jelent meg magyarul és franciául a budapesti és a párizsi L'Harmattan Kiadónál. A magyar eredeti nagyrészt genfi kávézóiban íródott este tíz és éjjel egy óra között. Korábbi közlések a Kortárs, a Jelenkor, a 2000, az Élet és Irodalom, a Kalligram folyóiratokban. A 2000-ben és a *Körkép 2006*-ban közölt *Olympia* francia, német, kínai, svéd és angol nyelvű folyóiratokban, majd *Elbeszélés hat nyelven* alcímmel a Napút-füzetek 66. számában is megjelent.

Az *A-moll szonáta* (2012) három színdarabjának egyikéből sem lett színházi bemutató. Az eredetileg franciául írott címadó darab a magyar olvasó számára József Attila Flóra iránti szerelmét idézheti. A *Bankrablás Stockholmban* magyar és svéd nyelven, tükrözött kiadásban jelent meg a svédországi Invandrarförlaget Kiadónál 1976-ban.

A *pettyes nyakkendő* (*La Cravate à pois*) felolvasó előadáson került bemutatásra hat svájci városi színház produkciójában.

Az *Alteregó* (tárcanovellák, 2015) nagyrészt ugyancsak kávéházban íródott. Korábbi közlések: Káfé Főnix (Stockholm), Kortárs, Élet és Irodalom.

A *baleset hetedik áldozata* (két kisregény, 2019) – *A menekvő* Budapesten íródott 1963-ban, megjelent Göteborgban 1975-ben a szerző kiadásában. *A baleset hetedik áldozata* Genfben 1995-ben, 2000-ben pedig a budapesti Hét Krajcár Kiadónál jelent meg.

A kötetek rövid ismertetését legjobb az *Alteregó* bevezetőjével kezdeni, amelynek címe: *A pók bemutakozik*. A alteregónevek aszerint változnak, hogy az elbeszélt történetek idejében Hendi Péter melyik országban élt vagy képzelte magát. A tárcanovellákban meg-megszólaló Erasmus Szabó magyar eredetre és európai szimpátiára utal. Amikor a szerző elhagyja Svédországot, Erasmus Szabó meghal egy hídomás-balesetben, de alteregóként tovább él, s mi több, az *Én a tengerparton* tárcanovellában személyesen is találkozik Hendi Péterrel Genfben. Az *Én* egyébként alteregóként is megjelenik a 2005-ben írott *Én element Aradra* tárcanovellában...

A 2011-ben megjelent *Átszállás Zürichben* tíz elbeszélése Genfben íródott. A benne olvasható események java része is ott játszódik. Kivétel az *Igaz történet*, amelyben Dobi István, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának Elnökének autójával a hatvanas évek elején *megáll* a balatoni műúton stoppoló, jogi tanulmányait néhány nap múlva elkezdő Hendi Péternek. Írói szempontból nézve talán a *Három ábránd* a legeredetibb. Ez az elbeszélés három novellát tartalmaz, amelyek budapesti és göteborgi újságokban történt közlésének történetét az író a szövegekbe beszúrt dőlt betűs betétek formájában meséli el az olvasónak. A három novella így áll össze egy elbeszéléssé.

Ugyancsak írói eredetiséget találunk a két kisregényt tartalmazó, *A baleset hetedik áldozata* című kötetben. *A menekvő* egyes szám második személy-

ben megszólaló narrációja 1963-ban párja nincs újdonság a magyar prózairodalomban. Georges Perec *Alvó ember* című regénye évekkel később jelenik meg Párizsban. *A baleset hetedik áldozatában*, mondjuk így, a szerző ráérez a kor szellemére. Az *autofiction* akkoriban kap lábra Nyugat-Európában. Ennek lényege, hogy a szerző saját életéből kiindulva az elmesélt történetet a kitalált elemekkel olyan módon elegyíti, hogy a legközelebbi barátja sem tudná megmondani, mi az, ami megtörtént, és mi az írói fantázia szülötte. Hendi Péter kétségkívül ön-életrajzi ihletettségű író, de *A baleset hetedik áldozatában* elmeséltek egyes részeivel néha jobb, ha óvatossal olvasó.

A *Szépszárnnyú ének* tíz elbeszélést és egy filmnovellát tartalmaz. Ezek az 1962 és '81 közötti írások nem szebb jövőre várokztak az asztalfiókban. Megszületésük után nem sokkal hazai és nyugat-európai folyóiratokban mind (a kötet első három darabja a nyolcvanas években Hendi fordításában svédül is) megjelentek. A kötetet záró *Rekviem egy jogászáért* húsz év után Münchenből Magyarországra emlékezik. A szerző számára alighanem a kötet elején található *Pierre Benson álljon fel* a legemlékezetesebb. Miután Bán Róbert filmkritikus és rendező, a francia új hullám filmjeinek budapesti szálláscsinálója elolvasta a kéziratot, a következőt mondta: „Amennyiben a saját életedről is így tudnál írni, az engem mint filmrendezőt érdekelne.” Néhány nap múlva Hendi elkezdte jogi tanulmányait, az egyetemi évnnyitón megtetszetek egymásnak egy jogászlánnyal, elindult egy – szerencsére boldogtalan – szerelem. Tavaszra megszületett *A menekvő*, nyárra pedig a Hunnia Filmgyárral nagyjátékfilmforgatókönyv megírására kötött szerződés. Négy év elteltével a kötetbe felvett *Reményfutamra* a Filmgyár újabb szerződést kötött. A rendező ezúttal Rényi Tamás lett volna. Volna, mert a Főigazgatóság ezúttal se mondta ki a boldogító igent. Az alapul szolgáló elbeszélés megjelent egy antológiában

(*Két dióhéj*, Szépirodalmi, 1987), a két elvetélt forgatókönyv jelentős bevételt hozott a fiatal joghallgatónak, bár ő jobban örült volna az összeg felének is, ha legalább az egyik film elkészül. Talán az is feltételezhető, hogy abban az esetben a három hónapja házas, diplomás fiatalember nem követi el – oldálán Erdélyben született feleségével – azt a büntetést, amely a korabeli büntető törvénykönyvben a *Hazatérés megtagadása* cím alatt szerepelt.

A magyar jogászból svéd informatikus lett. Persze, nem egészen svéd, aki soha nem mondana olyat, hogy: *Szeretem a svédeket*. Svédországot igen, na de a svédeket? Ahhoz kívülről kell őket látni. *Szívet cseréljen, aki hazát cserél*, szöveg a dal '56 után naponta többször is a Kossuth rádióban. Erasmus Szabó jó ötven év múltán egy genfi kávéházban az egyik írásában azt a mondatot kopogja számítógépére, hogy: nem cserél, mert egy szívben néha két haza is elfér.

A júniusi dedikációra a szerző nem tudott elmenni, mert családi-baráti társaságban nyolcvanéves születésnapját ünnepelte a Genf közeli Jura-hegység egyik mesebeli völgyében. A kötet fülszövegéből megtudjuk, hogy a szerző élt Bécsben, Göttingenben, Münchenben és Genfben, ahonnan az ENSZ távközlési szervezetének alkalmazottjaként ment nyugdíjba. Azóta kétlaki életet él. Genfből Budapestre, Budapestről Genfbe egyaránt hazamegy. Az nagyon jó lehet, mondják a barátok, mire Péter azt feleli, hogy a dolog nem mindig egyszerű, mert amikor Budapesten keres és nem talál egy könyvet a könyvespolcán, a keresést azzal hagyja abba, hogy talán Genfben. És amikor a könyvet ott se találja, akkor azt gondolja, hogy talán mégiscsak Budapesten...

Lehet remélni, hogy az írói pályának még nincsen vége? A krónikás e sorokat ugyanazon szavakkal zárná, amelyekkel elkezdte: *Idegenben is otthon – Hendi Péter világa*.